

การศึกษามุคลิกภาพและเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ

PERSONALITIES AND ATTITUDES OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS

Received: April 11, 2018

Revised: August 8, 2018

Accepted: August 16, 2018

วรางคณา โสমনันท์*

Varangkana Somanandana*

ภัทรพร แจ่มใส**

Pattaraporn Jamsai**

---

* อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* Lecturer, Faculty of Education, Kasetsart University

* Email: varangchan@hotmail.com

** อาจารย์แนะแนว โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** Guidance Teacher, Kasetsart University Laboratory School

** Email: tae_jamsai@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบุคลิกภาพและเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูการศึกษาพิเศษที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มีจำนวน 32 คน เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ นอกจากนี้ผู้วิจัย สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 9 คน เพื่อศึกษาเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบบุคลิกภาพ The Myers – Briggs Type Indicator (MBTI) ฉบับ G และ 2) แบบสัมภาษณ์เจตคติของครูการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยนำเสนอบุคลิกภาพของครูกลุ่มตัวอย่างเป็นค่าความถี่และร้อยละ และนำเสนอเจตคติของครูกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ครูกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ ISTJ (ร้อยละ 34.37) ESTJ (ร้อยละ 25.00) และ ESFJ (ร้อยละ 12.50) ตามลำดับ และครูกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติทางบวก ต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ งานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และแรงจูงใจในการเลือกทำงานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

คำสำคัญ: ครูการศึกษาพิเศษ บุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ เจตคติของครูการศึกษาพิเศษ

Abstract

The purpose of this research was to study the personalities and attitudes of special education teachers. The population of this research was special education teachers who work in a laboratory school in Bangkok. The data collected from 32 special education teachers to assess special education teachers' personalities. In addition, the researchers interviewed 9 special education teachers to assess their attitudes. The instruments of this research were 1) the Myers – Briggs Type Indicator (MBTI) form G (Thai version) and 2) the interview of attitudes of special education teachers form. The researchers presented the teachers' personalities as frequency and percentage. The researchers presented teachers' attitudes which were obtained from the descriptive interview. The results indicated that most participants had personalities as ISTJ (34.37%), ESTJ (25.00%), and ESFJ (12.50%) respectively. Additionally, most of the participants had positive attitudes toward students with special needs, positive attitudes toward their career, and positive motivation in selecting to work as special education teachers.

Keywords: Special Education Teacher, Special Education Teacher's Personalities, Special Education Teacher's Attitudes

บทนำ

จากรายงานสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2558 กระทรวงศึกษาธิการพบว่า มีนักเรียนพิการ (ทั้ง 9 ประเภท) และเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จำนวน 200,499 คน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในทางกลับกันสถาบันการศึกษา ที่ผลิตครูการศึกษาพิเศษ ในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย ซึ่งจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งหมดในประเทศไทยมี 156 มหาวิทยาลัย มีเพียง 14 มหาวิทยาลัยเท่านั้นที่เปิดสอนหลักสูตรการศึกษาพิเศษ โดย 9 มหาวิทยาลัย เปิดสอนในระดับปริญญาตรี 6 มหาวิทยาลัย เปิดสอนในระดับปริญญาโท และ 2 มหาวิทยาลัย เปิดสอนในระดับปริญญาเอก (Kosuwon, Viriyangkura, and Swerdlik, 2014) นอกจากความรู้และความพร้อมของครูการศึกษาพิเศษแล้ว บุคลิกภาพและเจตคติของครูการศึกษาพิเศษก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน Jensen (2007) กล่าวว่า การทดสอบบุคลิกภาพของบุคคลเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในการประเมินบุคคลให้ทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสม เช่น คนที่ทำงานด้านการขาย ควรมีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (extraverts) และชอบพูดคุยกับผู้คน อย่างไรก็ตามจากการสืบค้นข้อมูล ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่วัดบุคลิกภาพและเจตคติของครูการศึกษาพิเศษในประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาบุคลิกภาพและเจตคติของครูการศึกษาพิเศษในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับครู ผู้บริหาร และผู้วางแผนการศึกษา ในการเตรียมความพร้อมของครูในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในบทความนี้ ผู้วิจัยทบทวนใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แบบทดสอบบุคลิกภาพ The Myers – Briggs Type Indicator (MBTI) 2) เจตคติ 3) นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และ 4) ครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 เรื่องแบบทดสอบบุคลิกภาพ The Myers – Briggs Type Indicator (MBTI)

แบบทดสอบบุคลิกภาพ The Myers – Briggs Type Indicator (MBTI) เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพที่ถูกสร้างบนฐานทฤษฎีลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological Types) ตามแนวคิดของ Carl Jung เกี่ยวกับการจัดประเภทของบุคลิกภาพ (Quenk, 2009) คุณสมบัติเด่นประการหนึ่งของแบบทดสอบ MBTI คือสามารถศึกษาบุคลิกภาพของบุคคลได้หลายแบบ โดยแบ่งเป็น 4 คู่มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 Extrovert - Introvert (E-I) หมายถึง บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (E) และบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (I) มิติที่ 2 Sensing – Intuition (S-I) หมายถึงบุคลิกภาพแบบการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส (S) และบุคลิกภาพแบบการรับรู้แบบการหยั่งรู้ (I) มิติที่ 3 Thinking – Feeling (T-F) หมายถึงบุคลิกภาพแบบที่ใช้ การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลเป็นหลัก (T) และบุคลิกภาพแบบที่ใช้การตัดสินใจโดยใช้ความรู้สึกเป็นหลัก (F) มิติที่ 4 Judgment – Perceiving (J-P) หมายถึง บุคลิกภาพแบบทำงานโดยใช้แบบแผน (J) และบุคลิกภาพแบบยืดหยุ่น (P) (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2544; Quenk, 2009) ทั้งนี้การผสมผสานมิติของบุคลิกภาพหลายๆ มิติ เข้าด้วยกัน จนมีรหัสบุคลิกภาพทั้งหมด 16 แบบ ได้แก่ ISTJ, ISFJ, ISTP, ISFP, INTJ, INFJ, INTP, INFP, ESTP, ESFP, ESTJ, ESFJ, ENTP, ENFP, ENTJ, และ ENTP ซึ่งมีคำอธิบายเชื่อมโยงลักษณะอาชีพที่มีความเหมาะสมกับรหัสบุคลิกภาพในแต่ละแบบไว้ด้วย

ประเด็นที่ 2 เรื่องเจตคติ

เจตคติ (Attitude) หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ อันเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรม โดยเจตคติจะแสดงออกได้ใน 2 ลักษณะ คือ เจตคติเชิงบวก (Positive Attitude) และเจตคติเชิงลบ (Negative Attitude) (วิไลวรรณ ศรีสงคราม สุชัยญา รัตนัญญา โรจน์รวี พจน์พัฒนาผล และพิรพล เทพประสิทธิ์, 2549; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1) ด้านความคิด (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความคิด และความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์นั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการสรุปความ เพื่อใช้ประเมินค่าสิ่งเร้า หรือสถานการณ์นั้นๆ

2) ด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์นั้น ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการประเมินค่าของสิ่งเร้า หรือสถานการณ์นั้น ออกมาเป็นความรู้สึก ชอบ/ไม่ชอบ ต้องการ/ไม่ต้องการ

3) ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์นั้น ในทางที่สนับสนุน หรือคัดค้าน ซึ่งเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์นั้นนั่นเอง

ประเด็นที่ 3 เรื่องนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

“นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ” ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ใช้คำว่า “คนพิการ” หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือการเข้าสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งครูที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือครูการศึกษาพิเศษ

ประเด็นที่ 4 เรื่องครูการศึกษาพิเศษ

ครูการศึกษาพิเศษ คือครูที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในการสอน ดูแล และช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากความรู้ความสามารถแล้ว บุคลิกภาพและเจตคติของครูการศึกษาพิเศษเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อตัวครู นักเรียน และโรงเรียน บุคลิกภาพและเจตคติส่งผลต่อการทำงานของครู การจัดการกับความเครียด ความคิดที่จะลาออกจากงาน และความเบื่อหน่ายในการทำงานของครู เป็นต้น นอกจากนี้บุคลิกภาพและเจตคดียังส่งผลต่อนักเรียนทั้งทางด้านพฤติกรรม อารมณ์ และการเรียนของนักเรียน (Jensen, 2007)

นฤมล ทวีพันธ์ และพีรพนธ์ ลือบุญวัชชัย (2556) ได้ทำการศึกษาความเครียด ภาวะการดูแล และทัศนคติ ของครูการศึกษาพิเศษ ที่มีต่อเด็กออทิสติก พบว่า ครูการศึกษาพิเศษ ร้อยละ 75.60 มีทัศนคติทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งในด้านความคิดหรือมุมมอง ความรู้สึก และทัศนคติโดยรวม สอดคล้องกับ เขียวลิณี โภคทรัพย์ (2548) ศึกษาความรู้และเจตคติของครูการศึกษาพิเศษต่อเด็กพิการทางการได้ยินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 144 คน พบว่าครูการศึกษาพิเศษมีเจตคติทางบวกต่อเด็กพิการทางการได้ยินอยู่ในระดับสูง เป็นที่น่าเสียดายที่ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ แต่มีงานวิจัยที่กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดี เช่น มีความขยันหมั่นเพียร เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีอารมณ์แจ่มใส และมีความเสียสละ (ธีรพงศ์ แก่นอินทร์, นิราศ จันทกรกิจ และสมคิด ณะเรืองสกุลไทย, 2529)

การดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ครูการศึกษาพิเศษ สังกัดโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือครูการศึกษาพิเศษที่สมัครใจให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ มีจำนวน 32 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 40 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ครูกลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบบุคลิกภาพ The Myers – Briggs Type Indicator (MBTI) และได้รับกลับคืนมาจำนวน 32 ฉบับ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 9 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) จากอาสาสมัครซึ่งเป็นครูการศึกษาพิเศษ ที่มีความสมัครใจในการให้ข้อมูล และมีประสบการณ์ด้านการทำงานกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพ The Myers – Briggs Type Indicator (MBTI)

แบบทดสอบบุคลิกภาพ The Myers – Briggs Type Indicator (MBTI) ฉบับที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ Form G ซึ่งสร้างและพัฒนาโดย Katherine Briggs และ Isabel Briggs Myers (Quenk, 2009) ประกอบด้วยข้อคำถาม 94 ข้อ ทั้งนี้ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ แพลและเรียบเรียงเป็นฉบับภาษาไทย และผ่านการพัฒนาเพื่อให้เป็นแบบทดสอบมาตรฐาน โดยได้รับการยอมรับว่ามีความเที่ยงตรง มีความเชื่อมั่นสูง และมีอคติทางวัฒนธรรมน้อย แบบทดสอบ MBTI มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดบุคลิกภาพของบุคคล ผลของการทำแบบทดสอบจะแบ่งบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น 16 แบบ แบ่งออกเป็น 4 มิติ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบแบบทดสอบ ตรวจ ให้คะแนน และแปลผลแบบทดสอบได้ด้วยตนเอง เนื่องจากแบบทดสอบ MBTI มีความง่ายต่อการทดสอบ ใช้เวลาไม่มาก และไม่มี ความซับซ้อนในการคิดคะแนน

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในแต่ละมิติ พบค่าความเชื่อมั่น (ครีเรือน แก้วกังวาน, 2544) ดังนี้

มิติที่ 1	E - I	มีค่าความเชื่อมั่น	.93
มิติที่ 2	S - N	มีค่าความเชื่อมั่น	.97
มิติที่ 3	T - F	มีค่าความเชื่อมั่น	.83
มิติที่ 4	J - P	มีค่าความเชื่อมั่น	1.00

2. แบบสัมภาษณ์เจตคติของครูการศึกษาพิเศษ

แบบสัมภาษณ์เจตคติของครูการศึกษาพิเศษ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านเจตคติต่อการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

2.1 เจตคติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 เจตคติต่องานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

2.3 แรงจูงใจในการเลือกทำงานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จกการศึกษาระดับปริญญาโทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และมีประสบการณ์ในการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มากกว่า 5 ปี ขึ้นไป เป็นผู้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (Content Validity)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้านบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ ด้วยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้านเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลด้านบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 1 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลด้านบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ

รหัสบุคลิกภาพ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ISTJ	11	34.37
ESTJ	8	25.00
ESFJ	4	12.50
ISFJ	2	6.24
ENTP	2	6.24
ISFP	1	3.13
INFJ	1	3.13
ESTP	1	3.13
ESFP	1	3.13
ENTP	1	3.13
รวม	32 คน	100.00

จากตารางที่ 1 การศึกษาลักษณะบุคลิกภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะบุคลิกภาพเพียง 10 แบบ จาก 16 แบบ โดยกลุ่มตัวอย่างมีรหัสบุคลิกภาพแบบ ISTJ มากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 34.37 รองลงมาเป็นแบบ ESTJ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และลำดับที่สามเป็นแบบ ESFJ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบ ISTJ ซึ่ง ศรีเรือน แก้วกังวาน (2544) บรรยายไว้ว่าเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความละเอียดถี่ถ้วน มีระบบ มีความอดทน ทำงานหนัก ระมัดระวังกับเรื่องราวที่เป็นรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ รู้จักกาลเทศะ ยึดมั่นในคำมั่นสัญญา ใช้ประสบการณ์และข้อเท็จจริงในการตัดสินใจ แต่จุดอ่อนของบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ ISTJ คือ ขาดการวางแผนระยะยาว ไม่ค่อยสนใจความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างบุคคล ไม่ค่อยยืดหยุ่น และไม่ชอบแนวคิดหรือวิธีการปฏิบัติแบบใหม่ๆ ดังนั้นบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ ISTJ ควรพัฒนาตนเองโดยการฝึกมองปัญหาในมุมกว้าง รู้จักสร้างทางเลือกใหม่ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์

ผลคะแนนบุคลิกภาพจากตารางมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Crawley (1995) ซึ่งทำการศึกษามหาวิทยาลัยของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ พบว่า นักศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ ISFJ คิดเป็นร้อยละ 14.30 บุคลิกภาพแบบ ISFJ ที่พบในกลุ่มตัวอย่างเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหน้าที่ของครูการศึกษาพิเศษจริงๆ เนื่องจากครูการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องมีความอดทน มีความรับผิดชอบ และใส่ใจในรายละเอียด นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rushton, Mariano, and Wallace (2011) ซึ่งทำการศึกษามหาวิทยาลัยของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสาขาวิชาต่างๆ พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ INTJ ร้อยละ 21.43

2. การศึกษาเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจำแนกเจตคติของครูการศึกษาพิเศษต่อการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็น 3 มิติ ได้แก่ เจตคติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เจตคติต่องานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และแรงจูงใจในการเลือกทำงานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามมิติต่างๆ ดังนี้

มิติที่ 1 เรื่องเจตคติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าครูทุกคนมีเจตคติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยรวม 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 นักเรียนมีศักยภาพ

ครูทุกคนเชื่อว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเด็กที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาได้ แต่ด้วยความบกพร่องบางประการภายในตัวของนักเรียน ทำให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีพฤติกรรมบางอย่างที่แตกต่างจากนักเรียนทั่วไป หากครูเข้าใจก็จะสามารถช่วยให้นักเรียนปรับตัวและดำเนินชีวิตประจำวันได้เทียบเท่ากับนักเรียนทั่วไป นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่พบว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทออทิสติก หลายคนมีความสามารถที่โดดเด่น เช่น ความสามารถทางด้านการคำนวณ ความสามารถทางด้านศิลปะ ความสามารถพิเศษดังกล่าว ทำให้ครูการศึกษาพิเศษมีความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีศักยภาพและพัฒนาได้ เพียงแต่จะต้องได้รับการดูแลสนับสนุนที่แตกต่างจากนักเรียนทั่วไป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตคติทางบวกด้านความคิดของครูการศึกษาพิเศษ ที่มีต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ครูบางคนมีความเห็นว่า นักเรียนทุกคนเกิดมาไม่มีใครสมบูรณ์พร้อม ทั้งนักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนทุกคนย่อมต้องการการดูแลช่วยเหลือที่แตกต่างกันออกไป ดังคำพูดครูที่กล่าวว่า

“ทุกคนมีความพิเศษอยู่ในตัว”

“คิดเลขเก่งมาก ไม่รู้คิดได้ไง ให้อธิบายวิธีการคิดก็อธิบายไม่ถูก”

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงคิดว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่ได้มีความแตกต่างต่างไปจากนักเรียนคนอื่น ๆ เพียงแต่ต้องมีวิธีการที่ทำให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ในลักษณะเฉพาะเท่านั้น

ประเด็นที่ 2 นักเรียนมีความน่ารักเฉพาะตน

ครูส่วนใหญ่รู้สึกที่ว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความน่ารักเฉพาะตน ซึ่งแสดงถึงเจตคติทางบวก ด้านความรู้สึกครูการศึกษาพิเศษ ที่มีต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า หากครูเข้าใจลักษณะพิเศษของนักเรียน ก็จะสามารถมองพฤติกรรมที่แปลกแตกต่างของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในมุมของความน่ารักได้ ดังคำพูดครูที่กล่าวว่า

“มองอีกมุมหนึ่ง มันเป็นความน่ารักของเด็ก อยู่ด้วยก็ผูกพัน”

“เค้ามีมมน่ารักของเขานะ อย่างสอนเรื่องการลบเลข ก็บอกเขาว่า เลขนี้ เอามาลบกับเลขนี้ เขาก็เอายางลบ ลบตัวเลขออกไป บางทีสิ่งที่เขาทำ ก็ทำให้เราอึ้ง”

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความคิดที่ไม่ซับซ้อน ครูจึงสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ง่ายกว่านักเรียนทั่วไป แต่ความยากคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนแบบนักเรียนทั่วไปได้ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจึงแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ครูจึงจะต้องท้าว อะไรเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแสดงพฤติกรรมดังกล่าวออกมา หากครูเข้าใจและสามารถปรับพฤติกรรมของนักเรียนได้ ก็จะทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ประเด็นที่ 3 นักเรียนมีความน่าเห็นใจ (รู้สึก)

ครูส่วนใหญ่กล่าวว่า มีความเห็นใจนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากนักเรียนเกิดมามีความแตกต่างจากนักเรียนทั่วไป นักเรียนบางคนได้รับการเลี้ยงดูมาไม่ถูกวิธี เนื่องจากครอบครัวไม่ทราบวิธีการดูแลเด็กอย่างถูกต้อง ทำให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงเจตคติทางบวก ด้านความรู้สึกของครูการศึกษาพิเศษ ที่มีต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังคำกล่าวของครูที่ว่า

“เขาไม่เหมือนคนอื่นก็แค่นั้นเอง บางทีสังคมไม่เข้าใจไม่ให้ออกไป ก็ทำให้เขาขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง”

“แค่อยากทำให้เขามีที่ยืนในสังคมเทียบเท่ากับเด็กคนอื่น ๆ”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสังเกตและสรุปได้ว่า ครูการศึกษาพิเศษทุกคนมีเจตคติทางบวก ทั้งในด้านของความคิด ความรู้สึก และพร้อมที่จะแสดงออกมาในด้านของพฤติกรรม ต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยครูกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีศักยภาพ จึงอยากช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้ นอกจากนี้ครูการศึกษาพิเศษยังมีความคิดเห็นว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความน่ารักอยู่ในตัวเอง ส่วนการแสดงพฤติกรรมที่แปลกแตกต่างจากนักเรียนทั่วไป เป็นลักษณะเฉพาะตนของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว ซึ่งครูการศึกษาพิเศษมองว่าเป็นความน่ารักแบบหนึ่งของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

มิติที่ 2 เรื่องเจตคติต่องานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่องานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เป็นงานที่ต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า การดูแลนักเรียนเป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่ครูการศึกษาพิเศษมีความแตกต่างคือต้องดูแลและสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น ไม่ได้สอนนักเรียนกลุ่มใหญ่ จะสอนนักเรียนกลุ่มเล็กๆ ครูบางคนนิยามตนเองว่าเป็น “ครูหลังห้อง” คือ จะต้องนั่งในที่ที่สามารถสังเกตเห็นนักเรียนได้ตลอดเวลา และหากนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ครูการศึกษาพิเศษจะต้องเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ทันที ทำให้กิจกรรมในห้องเรียนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ซึ่งบางครั้งครูต้องเรียนไปกับนักเรียนด้วย โดยเฉพาะการจดบันทึก เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษบางคน มีการเรียนรู้ค่อนข้างช้า จดงานไม่ทัน ครูการศึกษาพิเศษจะต้องให้ความช่วยเหลือ โดยการสอนเสริมหรือสรุปเนื้อหาของบทเรียนให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษฟังอีกรอบหลังเลิกเรียน จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงเจตคติทางบวก ด้านความคิดของครูการศึกษาพิเศษ ในการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยกตัวอย่างคำพูดของครู เช่น

“เราเป็นครูหลังห้อง บางคนก็มองว่า เป็นงานสบาย จะสบายได้อย่างไร ต้องดูแลตลอดเวลา สังเกต และจดบันทึกพฤติกรรมเด็ก บางทีต้องเรียนไปกับเด็กด้วย คอยจดเล็กเซอร์ตามเด็ก เพราะถ้าเขาจดไม่ทัน เขาก็จะไม่ให้ครูเปลี่ยนสไลด์ จะต้องจดจนกว่าจะเสร็จ เราก็ต้องบอก เต็มวงมาจดกับเรา ก็ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างราบรื่น ครูหน้าห้อง เขาก็สอนได้อย่างสบายใจ วิชาต่างๆ ที่เราเคยไม่เข้าใจ แต่พอมาทำหน้าที่ตรงนี้ ต้องเหมือนเรียนไปกับเด็กด้วย อย่างฟิสิกส์นี่ แต่ก่อนตอนเรียนเองไม่เคยเข้าใจ เต็มวันบางทีเด็กเรียนตามไม่ทัน เราสอนเสริมให้ได้ ก็เรียนมาไม่รู้ตั้งกี่รอบแล้ว”

เมื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษติดตามบทเรียนไม่ทัน หรือไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ครูการศึกษาพิเศษจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย และจัดครูการศึกษาพิเศษสอนเสริมให้ ดังนั้นครูการศึกษาพิเศษบางส่วนไม่ได้จบการศึกษาพิเศษมาโดยตรง แต่จบการศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เพื่อให้ครูการศึกษาพิเศษสามารถสอนเสริมในวิชาอื่นๆ ได้ โดยปกติหากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความไม่เข้าใจในบทเรียน โดยเฉพาะวิชาที่นักเรียนสนใจ นักเรียนจะเกิดความคับข้องใจ และนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในชั้นเรียนได้ ครูการศึกษาพิเศษจึงต้องช่วยสนับสนุนนักเรียนทั้งทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม และทักษะชีวิต เรียกได้ว่าเป็นการดูแลนักเรียนแบบองค์รวม ดังคำกล่าวของครูที่ว่า

“บางทีทานข้าวเลอะ เขาไม่ได้เซ็ด เราก็ต้องบอกว่า ไปล้างกระจกหน่อย ดูซีหล่อยัง ก็จะทำให้เขาดูแลตัวเองได้มากขึ้น ต่อไปเขาก็จะรู้ ทานข้าวเสร็จไปล้างกระจก หรือบางทีเข้าห้องน้ำ ออกมาแต่งตัวไม่เรียบร้อย เราก็ต้องช่วยดู ช่วยเตือน เด็กผู้หญิงบางคนมีประจำเดือนแรกๆ ยังใช้ผ้าอนามัยไม่เป็น เราก็ต้องเข้าห้องน้ำไปช่วยดู”

“บางทีทำงานกลุ่ม บางคนที่เขาปรับตัวได้ดี ก็จะคอยมองเพื่อนว่า จะให้เข้ากลุ่มไหนได้ แต่บางคนก็เป็นคนขายเลย นั่งเฉยๆ รอจนกว่าเพื่อนจะมาเรียก ซึ่งส่วนมาก เราจะบอกเด็กคนอื่นๆ อยู่แล้วว่า มีงานกลุ่ม พาเพื่อนเข้ากลุ่มด้วยนะ เด็กก็จะช่วยกัน ทีนี้เด็กออกทัศนศึกษาจะมีบัดดี้ ซึ่งเด็กบางคนก็ขอมมาเป็นบัดดี้เอง เพราะเค้าอยากช่วย เด็กปกติบางคน เรียนจบไปแล้วกลับมาขอคุณที่โรงเรียนมีโครงการแบบนี้ ทำให้เขาเห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการที่เขาได้ช่วยเพื่อนที่มีความแตกต่างจากตนเองก็ทำให้เกิดความสุขใจ”

“อยากดูแลเด็กในชั้นเรียนที่เล็กที่สุด เพราะเชื่อว่า พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็ก หากปรับตั้งแต่ยังเด็ก เขาก็มีพฤติกรรมดีติดตัวไปตลอด ก็จะไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัว แล้วลามไปถึงสังคม ถ้าปรับได้ไว เขาก็จะดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้ไว”

ประเด็นที่ 2 เป็นงานที่มีคุณค่าทำให้เกิดความสุขและความภาคภูมิใจ

กลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงเจตคติทางบวก ด้านความรู้สึก ของครูการศึกษาพิเศษ เนื่องจากครูส่วนใหญ่คิดว่าการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นงานที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดความสุข และความภาคภูมิใจ นอกจากนี้ลักษณะงานของการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทำให้ครูการศึกษาพิเศษมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษมีความเห็นว่า งานที่ตนเองทำนั้นเป็นงานที่มีคุณค่า ได้ช่วยให้เด็กคนหนึ่งสามารถพัฒนาตัวเอง ปรับตัวเข้าสู่สังคม ดูแลตัวเอง และไม่เป็นการของครอบครัว นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความสุขมากขึ้น จากเดิมที่เหนื่อยและเครียดกับการดูแลลูก แต่เมื่อนักเรียนสามารถปรับตัวและดูแลตัวเองได้ ทำให้ผู้ปกครองเหนื่อยและเครียดน้อยลง งานของครูการศึกษาพิเศษจึงไม่ใช่งานที่ได้ช่วยเหลือแค่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น แต่เป็นการช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียนด้วย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวเพิ่มเติมว่า งานของครูการศึกษาพิเศษเป็นงานที่สร้างความสุขให้แก่ตนเอง เพราะแค่เห็นเด็กคนหนึ่งสามารถพัฒนาตนเองได้ ดูแลตนเองได้ จากที่เขาทำไม่ได้ ก็ทำให้รู้สึกว่าการประสบความสำเร็จและมีความสุข ดังคำกล่าวของครูที่ว่า

“ตอนมาพฤติกรรมมีปัญหา มาก เราก็มาปรับกัน พอเค้ามีพฤติกรรมดีขึ้น เราก็มักกำลังใจ”

“เห็นเขาเรียนได้ ไปต่อได้ ก็มีความสุข บางคนรักเรา เขาก็กลับมาหาเรา”

“เราคงไม่สามารถไปວາວใครเขาได้ว่า เด็กของเราไปแข่งโอลิมปิกวิชาการได้เหรียญมา เราจะไม่มอรรณั้่น แต่ของเราจะเป็นไฉนแน่ เด็กทำอะไรได้มากขึ้น วันก่อนแต่งตัวไม่เรียบร้อย วันนี้แต่งได้เรียบร้อยแล้ว นั่งเรียนได้ ดูแลตัวเองได้ แค่นี้ก็ถือว่า ประสบความสำเร็จแล้ว ภูมิใจที่เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เมื่อมาอยู่กับเรา มันเป็นความสุขนะ”

ประเด็นที่ 3 เป็นงานที่ทำทนายและได้เรียนรู้สิ่งใหม่

กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า งานของครูการศึกษาพิเศษ เป็นงานที่ทำทนายและได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆทุกวัน เพราะนักเรียนแต่ละคนจะมีปัญหาที่แตกต่างกันไป ถึงแม้ว่าครูจะมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะอาการของโรคในเด็กแต่ละประเภท ว่าจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะใด แต่เมื่อต้องมาทำงานเป็นครูการศึกษาพิเศษ ได้ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด จะพบว่านักเรียนหลายคนไม่ได้แสดงพฤติกรรมตามที่ปรากฏในตำราทั้งหมด นักเรียนแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์แตกต่างกันออกไป ซึ่งนำไปสู่การปรับพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ครูการศึกษาพิเศษจึงต้องหาให้ได้ว่า อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ครูการศึกษาพิเศษจะต้องจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนทุกวัน และมีการประชุมร่วมกับจิตแพทย์ประจำโรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการดูแลและปรับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ครูการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องศึกษาและหาเทคนิคการปรับพฤติกรรมแบบใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงเจตคติทางบวก

ด้านพฤติกรรมของครูการศึกษาพิเศษ ในการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตัวอย่างคำพูดของครูเกี่ยวกับงานที่ทำทนายและได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ดังนี้

“ตาราเค้าว่าอย่างนั้น มาเจอของจริงไม่ใช่เลย ไม่มีใครเหมือนใคร ก็ต้องเรียนรู้ปรับกันไป”

“ทำทนายดีนะ บางวันก็อารมณ์ดี บางทีก็อาละวาดมา ก็ต้องมาหากันว่า อะไรเป็นสาเหตุก็ปรับกันไป”

“บางทีเราปรับเด็กแบบนี้แล้วมันไม่ได้ผล เอามาปรึกษาคุณหมอ ก็ได้วิธีการใหม่ๆ เหมือนทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา”

“บางทีเราเจอพฤติกรรมเด็กแบบนี้ เราไม่เคยเจอ พอติมี Connection กับ Professor ที่อยู่ต่างประเทศ ก็เลยลองเอาพฤติกรรมเด็กไปปรึกษา ก็ได้ความรู้ใหม่ๆ ได้ความรู้เกี่ยวกับโรคด้วย”

ประเด็นที่ 4 เป็นงานที่ได้ทำบุญตลอดเวลา

กลุ่มตัวอย่างหลายคนกล่าวว่า งานของครูการศึกษาพิเศษนี้เป็นงานที่ทำแล้วเหมือนได้ทำบุญ เพราะได้ช่วยเด็กคนหนึ่งให้สามารถพัฒนาตนเองได้ ปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตในสังคมได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า รู้สึกเห็นใจผู้ปกครองของนักเรียน ดังนั้นจึงอยากเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยดูแลนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพของตน รวมทั้งมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และทักษะทางสังคม ที่ทำให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติในสังคม จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงเจตคติทางบวก ด้านความคิดและความเชื่อของครูการศึกษาพิเศษ ในการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตัวอย่างคำกล่าวของครู เช่น

“เป็นงานที่ได้บุญนะ ได้ช่วยเด็กให้เขาสามารถดูแลตัวเองได้”

“บางคนก็ถามไม่กลัวเหรอ มีลูก ไข่ มันไม่ใช่โรคติดต่ออะ แล้วสิ่งที่เราทำอยู่ เป็นการที่เราได้ทำความดีทุกวัน”

“เราอยู่กับเด็กแค่วันละ 8 ชั่วโมง พ่อแม่เขาต่างหากต้องอยู่กับเขาทั้งชีวิต เราเห็นความเหนื่อยในแววดตาพ่อแม่เขาก็รู้สึกเห็นใจ จึงอยากช่วย อย่างน้อย ถ้าเราปรับเด็กให้มีทักษะชีวิต ทักษะสังคม สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติได้ คงไม่ได้เทียบเทียบเด็กปกติคนอื่นฯ แต่ให้ใกล้เคียงปกติที่สุด ก็เป็นส่วนที่ช่วยลดภาระของพ่อแม่เขาแล้ว”

สำหรับเจตคติต่องานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีเจตคติทางบวก ทั้งทางด้านความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรม ต่องานของครูการศึกษาพิเศษ โดยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า งานของครูการศึกษาพิเศษ เป็นงานที่ดี มีคุณค่า ทำแล้วเกิดความสุข ความภาคภูมิใจในตนเอง อีกทั้งยังเป็นงานที่มีความท้าทาย และทำให้ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้สะท้อนให้เห็นว่า ในความเป็นจริงการทำงานกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เจอพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนหลายรูปแบบ บางครั้งทำให้เกิดความเครียด แต่ไม่เคยมีความคิดที่จะเลิกทำงานนี้ เพราะถึงแม้งานของครูการศึกษาพิเศษจะทำให้เกิดความเครียดบ้าง แต่หากสามารถทำได้สำเร็จ ก็สามารถก่อให้เกิดความสุขใจ ยิ่งถ้าได้เห็นนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษสามารถพึ่งพาตนเองได้มากเท่าไร ก็เท่ากับครูประสบความสำเร็จในการทำงานมากเท่านั้น

นอกจากนี้ความสำเร็จของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษยังเป็นกำลังใจในการทำงานของครูการศึกษาพิเศษอีกด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้ครูการศึกษาพิเศษรู้สึกรักงานของตนเอง และมีความคิดที่จะทำงานนี้ต่อไปเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าไม่ได้ผลตอบแทนในรูปของเงินทอง แต่สิ่งที่ได้กลับมาคือความสุขใจ กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะมาทำงานด้านการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้

1. ด้านคุณวุฒิทางการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างให้ทัศนะว่า ผู้ที่สนใจทำงานเกี่ยวกับการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่จำเป็นต้องจบการศึกษา ในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษโดยตรง แต่ควรจบการศึกษาจากคณะครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอน โดยผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาพิเศษมา เมื่อมาทำงานกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มเติม เพื่อเรียนรู้พัฒนาการของเด็ก โรคทางจิตเวชเด็ก และเทคนิคการปรับพฤติกรรม เป็นต้น

2. ด้านบุคลิกภาพ

ครุกลุ่มตัวอย่าง ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มออทิสติก จะมีพัฒนาการทางสังคมช้ากว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน มีความบกพร่องในการสื่อความหมายและจินตนาการ ซึ่งสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่แตกต่างไปจากกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน บางครั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะมีการปรับตัวที่ค่อนข้างยาก จึงแสดงอาการต่อต้าน โกรธ ไม่มีความสุข เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอาจจะแสดงพฤติกรรมที่รุนแรง (เพ็ญแข ลิ้มศิลา และธีรารัตน์ แทนขำ, 2545; สมทรง ต้นประเสริฐ, รัตโนทัย พลบูรณ์ และวิไลรัตน์ ชัชชวลิตสกุล, 2546) ซึ่งครูการศึกษาพิเศษจะต้องค่อยๆ ปรับพฤติกรรมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้นครุกลุ่มตัวอย่างจึงให้ข้อคิดเห็นว่า ผู้ที่สนใจจะเป็นครูการศึกษาพิเศษ ควรมีลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญ ดังนี้ เป็นผู้ที่มีความใจเย็น เป็นผู้ที่มีความอดทน มีความสามารถในการตัดสินใจ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้คุณลักษณะดังกล่าว จะเป็นส่วนที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูการศึกษาพิเศษสามารถทำงานกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างประสบความสำเร็จ รวมทั้งมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson and Caple (1983) (อ้างอิงใน Crawley, 1995) ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษ พบว่าครูการศึกษาพิเศษมีมนุษยสัมพันธ์ ใจดี และมีความเห็นอกเห็นใจมากกว่าครูทั่วไป

มิตินี้ 3 เรื่องแรงจูงใจในการเลือกทำงานด้านการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แรงจูงใจภายใน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ตอนแรกไม่รู้จักว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร อยากรู้ทำงานเพราะอยากเป็นครู แต่พอได้มาดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ก็รู้สึกอยากช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนรู้ และดำเนินชีวิตได้เหมือนกับนักเรียนทั่วไป เมื่อทำงานไปได้ระยะหนึ่งก็เกิดความรู้สึกผูกพันกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพราะครูการศึกษาพิเศษต้องอยู่กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้วยกันตลอดเกือบทั้งวันระหว่างที่อยู่โรงเรียน ดังคำกล่าวครุที่ว่า

“ตอนแรกก็แค่อยากเป็นครู แต่พอมาสมัครที่โรงเรียนนี้ ครูเขาก็พาเดินดูห้องเรียน แล้วมาเจอห้องนี้ ครูเขาก็ให้ดูถามว่า สนใจไหม ตอนแรกก็ไม่รู้หรอกว่า ออทิสติกคืออะไร LD คืออะไร”

“ก็อยากเป็นครู ไม่ได้รู้จักเด็กพิเศษ แต่มาดูแลนักเรียนเด็กพิเศษ ก็เห็นว่า น่าสนใจ ทำหายดี”

“จบด้านการศึกษาพิเศษมา แต่ตอนแรกที่เลือกเรียน ก็ไม่รู้จักรอก เด็กออทิสติกเป็นอย่างไร เลือกเรียนเพราะเห็นว่า แปลก น่าสนใจ แต่พอเรียนแล้วได้มาทำงานกับเด็กกลุ่มนี้ ก็ผูกพัน”

“เอาจริงๆ ที่เลือกมาทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพราะตอนฝึกสอน โดนเด็กปกติแกล้ง เด็กกลุ่มนั้นบางคนเค้าฉลาดนะ สติปัญญาสูง บางทีไม่ได้เป็นอะไร ก็ทำตัวให้เป็นเพราะเรียกร่องความสนใจ แต่เด็กกลุ่มนี้จะไม่ เพราะด้วยความคิดเขาไม่ซับซ้อน เขาจึงแสดงออกอย่างตรงไปตรงมามากกว่า”

แรงจูงใจภายนอก

กลุ่มตัวอย่างบางคนกล่าวว่า สาเหตุที่เลือกมาทำงานกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความน่ารักกว่านักเรียนปกติทั่วไป มีความคิดที่ไม่ซับซ้อน มีการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา หากครูการศึกษาพิเศษสามารถหาสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ ก็จะสามารถปรับพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ง่ายมากขึ้น

จากการสะท้อนเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง โดยสรุปและพบว่า ครูการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่เริ่มต้นการทำงานด้วยแรงจูงใจที่อยากเป็นครู ซึ่งครูการศึกษาพิเศษบางคนยังไม่ทราบว่ามีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษคืออะไร แต่เมื่อได้มาดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ก็เกิดความรู้สึกที่ดี และอยากช่วยเหลือดูแลและพัฒนาให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รวมทั้งสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ

บทสรุป

การศึกษานบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษด้วยแบบทดสอบ MBTI พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะบุคลิกภาพเพียง 10 แบบ จาก 16 แบบ โดยครูกลุ่มตัวอย่างมีรหัสบุคลิกภาพแบบ ISTJ มากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 34.37 รองลงมาเป็นแบบ ESTJ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ลำดับที่สามเป็นแบบ ESFJ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ลำดับถัดมามีรหัสบุคลิกภาพที่มีจำนวนเท่ากัน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.24 ได้แก่ บุคลิกภาพแบบ ISFJ และ ENTP และรหัสบุคลิกภาพที่มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.13 มี 5 แบบ ได้แก่ บุคลิกภาพแบบ ISFP INFJ ESTP ESFP และ ENTP ทั้งนี้จากผลการวิจัย พบว่าครูส่วนใหญ่มีจุดร่วมของลักษณะบุคลิกภาพที่เหมือนกัน คือ มีลักษณะแบบ S (Sensing) ซึ่งลักษณะแบบ S จะเป็นลักษณะการรับรู้ข้อมูล โดยบุคคลที่มีบุคลิกภาพ Sensing จะเป็นผู้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้ข้อมูลจากประสบการณ์และสิ่งที่พบเห็นโดยเน้นความจริงในปัจจุบัน

จากผลการวิจัยข้างต้น คุณลักษณะดังกล่าวจึงสอดคล้องกับการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีแบบแผนชีวิตที่แตกต่างจากนักเรียนทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษจึงต้องเรียนรู้และเข้าใจนักเรียนจากประสบการณ์เฉพาะของคนที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษล้วนมีเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายและแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเทคนิคและความถนัดของครูการศึกษาพิเศษ และขึ้นอยู่กับประเภทของความบกพร่องที่มีอยู่ในตัวนักเรียน ซึ่งผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน คือการมองเห็นถึงพัฒนาการที่ดีขึ้นของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

อีกทั้งหลักสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือ นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการเฉพาะบุคคล ดังนั้นครูการศึกษาพิเศษจึงต้องนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการต่างๆ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประชุมร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่มีความเฉพาะสำหรับบุคคล ทั้งนี้การจัดทำแผนการจัดการศึกษาและการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะต้องได้มาจากการที่ครูการศึกษาพิเศษเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนโดยตรง เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจนักเรียนอย่างใกล้ชิด (กรองทอง จุลิรัชนิกร, 2552; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้จากการวิจัยพบว่า ครูการศึกษาพิเศษมีเจตคติทางบวกต่อการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยมีความรู้สึกว่ายากช่วยเหลือ อยากพัฒนาศักยภาพของนักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับ บัณฑิตฐ สตรีเงิน (2549) ที่พบว่า ครูการศึกษาพิเศษจะดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ มีความรัก ความเมตตา ความอดทนต่อนักเรียน รวมทั้งค้นพบว่า การให้ความรัก ความเมตตา ความอดทน และการเอาใจใส่เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณความเป็นครู ส่งผลให้ครูการศึกษาพิเศษเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของชีวิตที่ได้พบเห็นมาจากประสบการณ์ตรงก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี การยอมรับ และเกิดความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นครูการศึกษาพิเศษ ดังนั้นจึงอาจมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงกระบวนการของการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญให้สถาบันที่ผลิตครูกลุ่มนี้ได้ใช้วางแผนงานในการพัฒนาผู้ที่เข้าสู่วิชาชีพให้มีคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นต่อการประกอบอาชีพครูการศึกษาพิเศษ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษานบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษ โดยศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ และภูมิหลังการศึกษาของครูการศึกษาพิเศษ หรือทำการเชื่อมโยงบุคลิกภาพของครูการศึกษาพิเศษที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การทำงาน

บรรณานุกรม

- กรองทอง จุลรัชนีกร. (2552). เส้นทางการศึกษาใหม่สู่การเป็นครูการศึกษาพิเศษ. *วารสารวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, 12(4), 51-56.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ธีรพงศ์ แก่นอินทร์, นิราศ จันทรงกิจ และสมคิด ธนะเรืองสกุลไทย. (2529). "คุณลักษณะของครูที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสือประวัติครู," *สรุปรายงานการสัมมนาวิชาการเรื่องคุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู โดยคณะนิสิตครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติสินี โภคทรัพย์. (2548). *ความรู้และเจตคติของครูโรงเรียนศึกษาพิเศษต่อเด็กพิการทางการได้ยิน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิตล. นฤมล ทวีพันธ์ และพีรพันธ์ ลือบุญธวัชชัย. (2556). ความเครียด ภาวะการดูแล และทัศนคติที่มีต่อเด็กออทิสติกของครูที่ดูแลเด็กออทิสติกในโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 58(4), 395-406.
- บัณฑิตขลุ ศรีเงิน. (2549). *การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาพิเศษตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต) จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ. เพ็ญแข ลิ้มศิลา และธีรารัตน์ แทนขำ. (2545). *คู่มือฝึกและดูแลเด็กออทิสติก สำหรับผู้ปกครอง*. สมุทรปราการ: โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2559). *สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2557-2558*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิไลวรรณ ศรีสงคราม สุขัญญา รัตนสัญญา โรจน์รวี พจน์พัฒนพล และพีรพล เทพประสิทธิ์. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: ทริบเพิ้ล กรู๊ป.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2544). *ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาไทย 6 สาขาอาชีพ (กฎหมาย,คอมพิวเตอร์, แพทย์ศาสตร์,มนุษยศาสตร์,วิศวกรรมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์) จากการชี้วัดของ Myers Briggs Type Indicator (MBTI)*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (อัดสำเนา).
- สมทรง ดันประเสริฐ รัตโนทัย พลบูรณ์การ และวิไลรัตน์ ชัชชวลิตสกุล. (2546). *คู่มือคุณครูสำหรับช่วยเหลือเด็กออทิสติก*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานจิตเวชเด็กและวัยรุ่น สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี.
- Crawley, C. (1995). *Personality Traits of Special Education, Regular Education, and Non-Education Teacher Preparation Graduate Students* (Doctoral dissertation). VA: Longwood University.
- Jensen, S. A. (2007). *Relationship between personality and job burnout among special education teachers* (Doctoral dissertation). MN: Capella University.
- Kosuwat, K., Viriyangkura, Y., and Swerdlik, M. E. (2014). Special education today in Thailand. *Special Education International Perspective: Practices Across the Globe*, 28, 689-721.
- Quenk, N. L. (2009). *Essentials of Myers-Briggs type indicator assessment*. Hoboken: Wiley.
- Rushton, S., Mariano, J.M., and Wallace, T. L., (2011). Program selection among pre-service teachers: MBTI profiles within a college of education. *Creative Education*, 3(1), 16-23.